

Programsensorrappport 2013

Program for kulturvitenskap, UiB

Bakgrunn:

Oppdraget for årets programsensorrappport er blitt spesifisert i dialog med fagmiljøet i løpet av året. Fagmiljøet har uttrykt behov for en gjennomgang av BA-programmet med tanke på fagprofil, struktur, sammenheng mellom de emner som tilbys, antall emner samt studieløpets innebygde progresjon. Faget befinner seg midt i et generasjonsskifte, med flere avganger og forestående nytilsetninger. Dette gir muligheter til å tenke gjennom fagprofil og emnetilbud og planlegge eventuelle kursendringer i studietilbudets innhold og struktur.

Fremgangsmåte:

Programsensor har satt seg inn i tilgjengelig informasjon (via nett) om BA-programmets struktur, læringsmål og emnetilbud. I denne omgangen er det særlig helheten som er blitt vurdert, med vekt på sammenhengene mellom fagprofil, programstruktur og emnetilbudets omfang og koherens. Det konkrete innhold i hvert enkelt emne har vært gjenstand for vurdering tidligere år, og har derfor ikke vært nøyere gjennomgått i år.

Det har vært avholdt møte med fagmiljøet, der punktene som presenteres nedenfor ble diskutert. Fagmiljøets synspunkter er innarbeidet i rapporten.

Overordnet om programmet:

- BA-programmet i kulturvitenskap holder etter programsensors mening et høyt faglig nivå. Emnene som tilbys er i all hovedsak forskningsbaserte og ligger tett opp til de ansattes spesialfelt og særskilte kompetanse.
- Programmet har stor fleksibilitet og studentene stor frihet i valg av emner. Dette gjelder både regulære lese-emner og emner for den avsluttende BA-oppgaven, der studenten får mulighet til individuell fordypning. Det tilbys et relativt stort antall emner hvert semester, og det legges få føringer på hvordan emnene kan kombineres eller i hvilken rekkefølge de skal tas.
- Programmet har kun ett obligatorisk emne, som anbefales tatt tidlig i studiet. Dette er først og fremst et metode-emne (kvalitativ metode). Metodebevisstheten som emnet må tenkes å skape gir studentene en felles plattform uavhengig av hvilke emner de ellers velger, og en forståelse av metode som sentralt og definerende for faget.

Mot denne bakgrunnen må det understrekes at punktene nedenfor ikke skal forstås som kritisk påpeking av svake punkter eller vesentlige problemer ved programmet slik det nå fremstår.

Snarere dreier det seg om tematikker og spenninger i det nåværende programtilbudet som kan utgjøre et potensiale for nytenkning, endring og eventuell faglig spissing i den overgangsfasen fagmiljøet befinner seg i.

Punkter som ble diskutert med fagmiljøet:

1) Forholdet mellom generell kulturvitenskap og folkekultur / hverdagskultur.

Tekstene som beskriver studiet ("introduksjon" samt "mål og innhold") dreier seg delvis om "kultur" i svært generell forstand, delvis om folkekultur/hverdagskultur og delvis om konkrete tematikker. Særlig tydelig er dette i introduksjonstekstens siste avsnitt, som lyder:

Studiet av kultur vil gi deg grunnleggende kunnskap om mennesket som kulturskapende og kulturberende vesen. Du vil få innsikt i folkelege førestillingar og forteljetradisjonar, moderne kulturformer og kulturpolitikk. Etniske konflikhtar, migrasjon, kjønn og helse er blant dei mange nye emna som blir studert av kulturforskarar i dag.

Fremstillingen har sin styrke i at den kombinerer konkrete tema med generelle og overordnede perspektiver. Mer kritisk kan det innvendes at den glidende overgangen mellom ulike nivåer skaper uklarhet og – ikke minst – i liten grad får frem hva som særlig kjennetegner fagprofilen og studietilbudet ved UiB. Det kan derfor vurderes om disse tekstene bør ha klarere skiller mellom:

a) kulturstudier generelt, dvs. fag som arbeider ut fra et analytisk kulturbegrep. Her er kulturvitenskap i selskap med mediekunnskap, sos.ant., kulturhistorie, kultursosiologi osv.

b) kulturvitenskap ved UiB som en profilert del av dette store selskapet. Vekten på folkekultur og hverdagskultur særkjenner fagmiljøet, sammen med høy grad av bevissthet omkring bruk av kvalitativ metode. Dette reflekteres klart i studietilbudet, men sier altså ikke tilsvarende klart i teksten som presenterer det.

c) de konkrete tematikken som står sentralt ved UiB, og der fagprofilen fra pkt b) realiseres i form av emneporteføljen.

Gjennom å skille disse tre nivåene tydeligere fra hverandre vil fagmiljøet kunne presentere sitt særpreg tydeligere overfor studenter og andre interesserte. Like viktig er det kanskje at oppdelingen også kan gi hjelp i interne diskusjoner om fagprofil og –utvikling.

Endringer i fagmiljøet gjennom nyansettelser vil antagelig mest konkret (og mest ukomplisert) gi seg utslag på nivå c), ved at nye emner og andre tema introduseres under samme overordnede rammer. Dersom fagmiljøet ønsker mer dyptgripende endringer eller enda klarere spissing av sin profil, kan man tenke seg en diskusjon knyttet til reformuleringer på nivå b). Endringer på nivå a) er antagelig lite tenkelige.

2) *Fagbetegnelsene etnologi, folkloristikk, kulturvern og kulturformidling.*

I presentasjonen av BA-programmet sies det at studenten allerede på dette nivået har muligheter til å spesialisere seg " innanfor nokre fagtradisjonar, for eksempel folkloristikk og etnologi". Det er tvilsomt om disse begrepene har mening for unge studenter, ettersom fagene etnologi og folkloristikk ikke lenger tilbys ved noe norsk universitet / høyskole. I møtet fremhevet fagmiljøet at formuleringen allerede var vedtatt strøket, men var blitt "hengende igjen".

At studentene har spesialiseringsmuligheter allerede på BA-nivå er imidlertid verdifullt, og bør omtales. Det kan vurderes om referansene til etnologi og folkloristikk kan erstattes med felt eller kompetanser. Eksempelvis: "Du kan spesialisere deg i retning av museumsarbeid, kulturformidling eller kulturminnevern".

3) *Historiske kontra systematiske perspektiver.*

De ulike presentasjonstekstene inneholder en spenning mellom systematiske perspektiv (og nåtidsstudier) og mer historiske tilganger. Spenningen kommer til uttrykk både i omtale av fagets mer overordnede perspektiver, i beskrivelser av mer konkrete tematikker og i referansene til faghistorien. Det råder en viss uklarhet omkring den historiske dimensjonens betydning i faget og studiet. "Historie" brukes i (minst) fire ulike betydninger i presentasjonstekstene på nett:

- a) - eldre kulturformer og studiet av dem,
- b) - et historisk analyseperspektiv på (eldre og samtidig) kultur,
- c) - studier av tradisjonalisering, historiebruk og kulturarvsproduksjon i nåtida,
- d) - fagets egen historie, som springer ut av etnologiens og folkloristikkens faghistorie.

For en tydeligere profilering kunne det vurderes å legge sterkere vekt på pkt c), der fagmiljøet har verdifull kompetanse. Det kan også være nyttig å rydde opp i formuleringene knyttet til pkt d), der det ofte blir uklart hvilken faghistorie det dreier seg om (etnologiens, folkloristikkens, "kulturfagets" eller den generelle kulturforskningens?) Videre kan være verdt å legge merke til at pkt a) først og fremst synes å være knyttet til emnene KUVI107 og HEMB111. Det obligatoriske metode-emnet KUVI101 (pensumliste vår 2013) er derimot praktisk talt blottet for innslag om historisk metode.

Gjennomgående virker det som et historisk perspektiv i betydningen a) eller b) står sterkere i (deler av) emnetilbudet enn i den generelle programpresentasjonen. Emnetilbudet vil samtidig være mest utsatt for endringer i forbindelse med nyansettelser (jf. diskusjonen over).

Fagmiljøet anbefales derfor å ta stilling til i hvilken grad og på hvilken måte den historiske dimensjonen skal integreres i studietilbudet.

4) Metode som fagdefinerende element.

Kun metodeemnet KUVI101 er obligatorisk for studenter på BA-programmet. Det tilbys hver vår og anbefales tatt i studentens 2. semester (= 1. semester med faglig fordypning).

Det er positivt at fagmiljøet legger så stor vekt på metodisk skoling. Emnet KUVI101 fremstår også som gjennomtenkt og godt, og er, ifølge opplysninger fra fagmiljøet, populært også blant studenter som ikke følger programmet i kulturvitenskap.

Fagmiljøet anbefales likevel å diskutere om de ønsker at kun ett emne i programmet er obligatorisk, og dermed det som definerer faget. Tatt i betraktning det relativt brede emnetilbudet (se neste punkt) og den store valgfriheten kan denne ordningen medføre at studenter som har BA i kulturvitenskap i realiteten har svært lite felles kunnskap.

Fleksibiliteten gjør også at studenter kan velge å vente med å ta dette emnet til sitt 4. semester (= 3 semester med kulturvitenskap). I så fall tar de metode-emnet samtidig med at de selv skal skrive sin BA-oppgave. Emnene går parallelt gjennom semesteret, og det kan dermed innvendes at studentene som begynner på BA-oppgaven ikke har de metodiske kunnskapene som kreves ved semesterstart. Det kan også innvendes at studentene ville ha hatt et bedre grunnlag for emnene de tok om høsten dersom de hadde tatt det obligatoriske metodeemnet på forhånd. Fagmiljøet anbefales å vurdere om det gjøres obligatorisk for programstudenter å ta KUVI101 i løpet av sitt første semester på faget, samt at avlagt eksamen i KUVI101 gjøres obligatorisk for opptak på BA-oppgave-ennene.

Til tross for sine ubestridelige kvaliteter dekker KUVI101 ikke all metode i kulturvitenskapen. Emnet dreier seg særlig om kvalitative intervjuer og andre feltmetoder, samt om bruk av visuelle kilder. Historisk metode, nærlesning og diskursanalyse, samt studier av materiell kultur må derfor bakes inn i andre, mer tematisk orienterte emner. Det kan vurderes om ytterligere ett emne gjøre obligatorisk i programmet. Dette kan både gi en større felles kunnskapsbase for programstudentene, og gjøre det mulig å inkludere et bredere spekter av metodiske tilnærminger.

5) Antall emner, fleksibilitet og progresjon.

Både vår og høst tilbys det et stort utvalg emner. Dette gir programstudentene stor valgfrihet og gjør også at kulturvitenskap tiltrekker seg studenter som følger andre program og bruker KUVI-ennene som innvalgsemner.

Som allerede påpekt har dette imidlertid også den mulig problematiske side at variasjonene i studentenes kunnskap blir svært stor, noe som igjen kan gå ut over fagforståelse og øke frafall. Stor fleksibilitet og mye valgfrihet bidrar ikke til kullfølelse hos studentene eller opplevelse av tilhørighet til et bestemt fag. Når det heller ikke stilles krav til hvilken rekkefølge emnene skal tas i, og ingen emner bygger direkte på andre (til tross for emnekoder på hhv 100- og

200-nivå), har programstudiet heller ingen innebygde føringer som sikrer studentenes progresjon.

Sammen gjør disse forholdene at emnetilbudet i kulturvitenskap lett kan oppfattes som et sted der studenter kan "shoppe" emner som interesserer dem, men ikke gjennomfører programstudiet. I tillegg krever det brede emnetilbudet betydelige lærerressurser.

Når listen over emner som tilbys vår og høst sammenholdes med modellen over studiets oppbygning, blir det tydelig at antallet emner er større enn hva modellen krever:

1. semester (høst) = studenten tar ex.phil og ex.fac.
2. semester (vår) = studenten begynner på fordypningen i kulturvitenskap. Dette krever at minst to emner tilbys. Av disse er KUVI101 det ene.
3. semester (høst) – studenten fortsetter fordypningen. Ytterligere minst to emner må tilby.
4. semester (vår) – studenten avslutter fordypningen. Min. to emner må tilbys. Av disse må minst ett være et tilbud om BA-oppgave.

Tilsammen innebærer dette at kulturvitenskap hver høst må tilby 2 emner. Listen viser at 5 emner tilbys. Hver vår må det tilbys 4 emner. Listen viser at 6 emner tilbys. Et flertall av emnene tilbys samtidig som BA-oppgave-variant.

Flere faktorer "forsvarer" det store antallet emner:

- studieløpsmodellen er kun en anbefaling. Mange studenter følger sitt eget løp.
- deltidsstudenter krever et mer fleksibelt opplegg og har lavere progresjon
- emnene tilbys også til studenter fra andre program.
- studentene setter pris på bredden og valgfriheten i emner som også tilbys som BA-oppgave-emne

Fagmiljøet anbefales likevel å vurdere antallet emner og å diskutere eventuelle føringer som bedre kan sikre studentenes progresjon gjennom studiet. Kan noen emner gjøre til påbygningsemner, slik at eksamen i basisemne må være avlagt før studenten kan ta påbygningsemnet? Bør modellen i større grad gjøre til norm? Bør flere emner være obligatoriske?

6) Mindre uklarheter på nettsidene.

Det er enkelte uklarheter i nettsidenes språkbruk.

- "kulturfaget" og "kulturstudier" brukes delvis om faget slik det tilbys i Bergen, delvis om cultural studies-tradisjonen mer generelt, og delvis med referanse til de gamle fagene etnologi og folkloristikk

- under "krav til progresjon" står det at BA-oppgaven skrives 5. eller 6. semester. I studieløpsmodellen brukes disse semestrene til valgfrie emner etter avsluttet fordypning i kulturvitenskap. Antagelig vil det korrekte være at BA-oppgaven skrives i 3 eller 4 semester, som altså avslutter fagspesialiseringen, men ikke studiet som helhet.

- "valemne" og "valfrie emne" brukes både om valgfrie emner innenfor fordypningen i kulturvitenskap og om emner fra andre fag som studenten velger inn i sitt studium i tillegg til fordypningen.

På grunn av sykdom leveres denne rapporten etter fristen 1.12. Jeg beklager det inntrufne.

Oslo 30.12.13,

Anne Eriksen